

ეკონომიკა, ეკონომეტრიკა და ფინანსები

ქალაქების მდგრადი ინსტიტუციური განვითარება და
თანამედროვე რეგიონული პოლიტიკა

კახა კუპატაძე

kakha.kupatadze@atsu.edu.ge

ლილი მაღლაფერიძე

lili.maghlaperidze@atsu.edu.ge

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ქუთაისი, საქართველო

DOI: <https://doi.org/10.52340/atsu.2025.1.25.14>

„მდგრადი განვითარება“ არის სახელმწიფოებრივი განვითარების სისტემა, რომელიც ეკონომიკური განვითარებისა და გარემოს დაცვის ინტერესების გათვალისწინებით უზრუნველყოფს ადამიანის კეთილდღეობას, ცხოვრების დონის ხარისხის ზრდას და მომავალი თაობების უფლებას ისარგებლონ რაოდენობრივი და ხარისხობრივი ცვლილებებისაგან მაქსიმალურად დაცული ბუნებრივი რესურსებითა და გარემოთი. მდგრადი განვითარება გულისხმობს გრძელვადიან ეკონომიკური განვითარებას გარემოს დაცვის საკითხების მაქსიმალური გათვალისწინებით. მდგრადი განვითარების კონცეფციაში გარემოსდაცვით, ეკონომიკურ და სოციალურ განზომილებებთან ერთად, ხშირად განიხილავენ ინსტიტუციურ განზომილებასაც. ინსტიტუციები არიან ეკონომიკის გრძელვადიანი ზრდისა და განვითარების მთავარი განმსაზღვრელი ფაქტორები. ინსტიტუციები ხელს უწყობენ ეკონომიკურ ზრდას და მათ მიერ მიღებული გადაწყვეტილებები გავლენას ახდენს მდგრადი განვითარების სტრატეგიის ეფექტიან განხორციელებაზე.

საკვანძო სიტყვები: მდგრადი განვითარება, ურბანული განვითარება, ინსტიტუციონალიზმი.

„მდგრადი განვითარების“ არაერთი განმარტება არსებობს. თუმცა, ყველაზე ხშირად გამოიყენება ფორმულირება ე.წ. „ბრუნდტლანდის ანგარიშიდან“, რომლის მიხედვით: „მდგრადი განვითარება არის განვითარება, რომელიც შეესაბამება აწმყოს მოთხოვნილებებს, მომავალი თაობების მიერ საკუთარი საჭიროებების დაკმაყოფილების შესაძლებლობების კომპრომისირების გარეშე“¹ (Report of the World Commission... 2025, 41)

¹ უფრო ვრცლად: Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future, p.p. 68-70 available at: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>

კ. კუბატაძე, ლ. მაღლაფერიძე

მდგრადი განვითარება უნდა წარმოვიდგინოთ, როგორც მრავალგანზომილებიანი ურთიერთდამოკიდებულება ბუნებრივ, სოციალურ და ეკონომიკურ სისტემებს შორის. ეს არის პროცესი, რომელშიც ეკონომიკა, ფინანსები, ვაჭრობა, ენერგეტიკა, სოფლის მეურნეობა, მრეწველობა და ყველა სხვა პოლიტიკა ხორციელდება ისე, რათა უზრუნველყოფილ იქნას განვითარება, რომელიც ეკონომიკურად, სოციალურად და ეკოლოგიურად მდგრადია.

მდგრადი განვითარება კავშირშია სახელმწიფოებრივი განვითარებისა და საზოგადოებრივი ცხოვრების ყველა ასპექტთან, მათ შორის ურბანულ განვითარებასთან, რომელიც 21-ე საუკუნის მთავარ გამოწვევას წარმოადგენს. დედამიწაზე მცხოვრები თითქმის 8 მილიარდი ადამიანის ნახევარზე მეტი, ცხოვრობს ქალაქებში. აღნიშნულმა ფაქტმა შექმნა მნიშვნელოვანი შესაძლებლობები და, იმავდროულად, გამოწვევები ეკონომიკაში, ინფრასტრუქტურასა და საჯარო სერვისებში. ურბანიზაცია, თავის მხრივ, უზრუნველყოფს ეკონომიკური ზრდის პოტენციალს და გაუმჯობესებულ ცხოვრების სტანდარტს. თუმცა, ამავე დროს, იგი ამძაფრებს ისეთ მნიშვნელოვან გამოწვევებს, როგორიცაა ქალაქების გადატვირთულობა, დაბინძურება და უთანასწორობა. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის თანახმად, ურბანული გაფართოება გამოიწვევს ინფრასტრუქტურაზე მოთხოვნილების ზრდას, რაც საჭიროებს მნიშვნელოვან ინვესტიციებს. მათი პროგნოზით, ყოველი ათიდან შვიდი ადამიანი 2050 წლისთვის ქალაქებში იცხოვრებს¹ (Flack 2024). აქედან გამომდინარე, ქალაქების მდგრადი განვითარების აუცილებლობა და გარემოს დაცვა, უფრო მნიშვნელოვანი გახდა, ვიდრე ოდესმე. ეკონომიკური ზრდა, ურბანიზაციის მთავარი კომპონენტია. ქალაქები მიმზიდველნიარია ეკონომიკური განვითარების მთავარი კომპონენტების, ადამიანური კაპიტალის, ტექნოლოგიებისა და ინფრასტრუქტურის კონცენტრაციის გამო. მდგრადი ურბანული განვითარება მოითხოვს „ჭკვიან“ ინვესტიციებს ინფრასტრუქტურაში, საზოგადოებრივ ტრანსპორტში და განახლებად ენერგიაში. ამ ინვესტიციებს შეუძლიათ შეამცირონ ნახშირბადის გავლენა და დააჩქარონ ეკონომიკური ზრდა.

მდგრადი განვითარება მოიცავს ბევრ საკითხს, მათ შორის შესაბამის ტექნოლოგიურ განვითარებას, დამხმარე პოლიტიკის, განსხვავებული ეთიკის ჩამოყალიბებასა და ცვლილებებს ინდივიდის ქცევაში. ერთერთი ძირითადი ხელშემწყობი ფაქტორი, რომელიც ყურადღებას იმსახურებს არის ინსტიტუციების ელემენტი. ამიტომ, ბოლო დროს მკვლევარებმა, პოლიტიკის შემქმნელებმა და პრაქტიკოსებმა მნიშვნელოვანი ყურადღება

¹ <https://www.statista.com/chart/32595/estimated-share-of-population-residing-in-urban-areas-at-mid-year/>

მიაქციეს ეფექტიანი ინსტიტუციების ჩამოყალიბებასა და განვითარებას.

ინსტიტუციები და ინსტიტუციონალური მექანიზმები და მათი განვითარების ტენდენციები ავლენს ქვეყნების არათანაბარი განვითარების მიზეზებს. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ინსტიტუციების როლი მდგრადი განვითარების კონტექსტში. მდგრადობა მოითხოვს ეფექტიანი ინსტიტუციების არსებობას ადგილობრივ, რეგიონულ, ეროვნულ და გლობალურ დონეზე.

მდგრადი განვითარების კონცეფციაში მოიხსენება სამი განზომილება: გარემოსდაცვითი, ეკონომიკური და სოციალური. მაგრამ, ასევე, ხშირად განიხილება მეოთხე - ინსტიტუციური განზომილებაც. ეკონომიკური ზრდის წყაროების ძიებისას ქვეყნებს შორის არათანაბარი განვითარების ყველაზე ხშირი მიზეზია ინსტიტუციებისა და ინსტიტუციური ხარისხის როლი ეკონომიკურ მაჩვენებლებში, სიღარიბის შეზღუდვასა და სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებაში.

მზარდ გლობალიზირებულ ეკონომიკაში იზრდება მოთხოვნა ეფექტურობასა და მობილურობაზე. რეგიონები გახდნენ ძრავები ცოდნასა და ინფორმაციაზე დაფუძნებული საზოგადოების განვითარებისთვის. დიდი და მღიერი რეგიონების ერთ ერთი საუკეთესო მაგალითია სკანდინავიური 8 მილიონიანი ქალაქის პროექტი, რომლის განვითარება ემყარება ფილოსოფიას, რომ თანამშრომლობა ქმნის მყარ საფუძველს გლობალიზებულ სამყაროში განვითარებისთვის. თანამშრომლობის პოტენციალის შესწავლით, შესაძლებელია სამუშაო ადგილების შექმნა და ინოვაციური გარემოს გაზრდა.

სივრცითი დაგეგმარებისას, სკანდინავიური 8-მილიონიანი¹ ქალაქის რეგიონის მშენებლობისას გამოყენებულ იქნა ეკონომიკური და ტერიტორიული კონკურენტუნარიანობა. „კონკურენტუნარიანობა“, როგორც ასეთი, ხშირად გამოიყენებოდა, როგორც მთავარი არგუმენტი რეგიონის მშენებლობის ინფრასტრუქტურული დერეფნისა და ჩქაროსნული რკინიგზის მშენებლობისთვის. როგორც ბევრ სხვა შემთხვევაში, ტერიტორიული კონკურენტუნარიანობა გამოსახული იყო როგორც სამომავლო გამოწვევა შემდგომი ეკონომიკური განვითარებისა და ზრდისთვის მთელი სკანდინავიისთვის. ტერიტორიული კონკურენტუნარიანობა წარმოადგენდა აუცილებლობას რეგიონული განვითარებისა და ეკონომიკური ზრდისთვის. ეს არგუმენტი ასახული იყო სკანდინავიურ 8 მილიონიანი ქალაქის პროექტში იმ არგუმენტით, რომ ჩქაროსნული რკინიგზის მშენებლობის გარეშე რეგიონი არ იქნებოდა საკმარისად კონკურენტუნარიანი და რეგიონის მომავალი ეკონომიკური ზრდა დამოკიდებული იყო მის მშენებლობაზე (The Scandinavian...2014).

¹ The Scandinavian 8 million city project, available at: <https://www.8millioncity.com/>

კ. კუპატაძე, ლ. მაღლაფერიძე

სკანდინავიური 8-მილიონიანი ქალაქის პროექტი შედგება სამი ქვეყნისა და ოთხი მეტროპოლიისაგან, მათ შორის ორი დედაქალაქისგან. ოსლო-გიოტებორგი-კოპენჰაგენის მარშრუტზე 14 პარტნიორი ერთად მუშაობს ახალი და თანამედროვე სარკინიგზო ქსელის შესაქმნელად. ამ მეგარეგიონში ახალი რკინიგზის მოდერნიზაციამ და მშენებლობამ შექმნა საერთო, ინტეგრირებული შრომის ბაზარი. რამაც არა მარტო ცხოვრების ხარისხისა და შესაძლებლობების გაზრდა გამოიწვია - ამაზე გახდა დამოკიდებული სკანდინავიის მომავალი ეკონომიკური ზრდა.

იდენტობის ჩამოყალიბების კუთხით, სკანდინავიური 8 მილიონი ქალაქის პროექტის რეგიონის მშენებლობის პროცესი განსაკუთრებულ აქცენტს არ აკეთებდა რეგიონული იდენტობის ან კულტურის განმტკიცებაზე.

ევროპული წარმატებული რეგიონული პოლიტიკის კარგი მაგალითია პოლონეთი. ამ მხრივ, აღსანიშნავია რესპუბლიკის განვითარების ფონდების და რეგიონული პოლიტიკის სამინისტრო, რომელიც უზრუნველყოფს, პოლონეთის რეგიონების განვითარებას მდგრადი და დაბალანსებული წესით. ევროკავშირის თანმიმდევრული პოლიტიკის წარმატებული განხორციელებით პოლონეთი 2024 წლის აგვისტოს მონაცემებით ევროკავშირის 27 წევრი ქვეყნის ყველაზე დიდი წმინდა ბენეფიციარია დაფინანსებულ ინვესტიციებით სარგებლობაში (Poland as the Largest Beneficiary of EU Funds 2024).

პოლონეთი არის საუკეთესო მაგალითი წამატებული და ეფექტიანი რეგიონული პოლიტიკის განხორციელებისა. პოლონეთში განხორციელებული რეგიონული პოლიტიკა ეფუძნება ევროკავშირის თანმიმდევრული პოლიტიკას და მიზნად ისახავს შექმნას სივრცითი მართვის დაგეგმვისა და მართვის სისტემა, რომელიც ინტეგრირებულია სოციალურ-ეკონომიკური დაგეგმვის ძირითად ტენდენციებთან. სივრცითი განვითარების ხელშემწყობი პირობაა შესაბამისი საკანონმდებლო, ადმინისტრაციული, ორგანიზაციული, სარეკლამო, საინფორმაციო და სხვა ინსტრუმენტების ფლობა და გამოყენება. პოლონეთში რეგიონული პოლიტიკის მიზანია ძლიერი რეგიონების იდენტიფიცირება, რომლებიც შეძლებენ ეკონომიკურ განვითარებას, ქვეყანა აძლიერებს ამავე დროს ნაკლებად განვითარებულ რეგიონებს. პოლონეთის რეგიონული პროგრამები იყენებს ინსტრუმენტებს, რომლებიც მორგებულია რეგიონების ინდივიდუალურ თვისებებზე.

ევროკავშირის სტრუქტურები პოლონეთში ჩართული იყო საერთო ერთიანი პოლიტიკის განხორციელების პროცესში, რომელიც მიზნად ისახავს ერთიანი პოლიტიკის განხორციელებას ევროკავშირის ტერიტორიაზე.

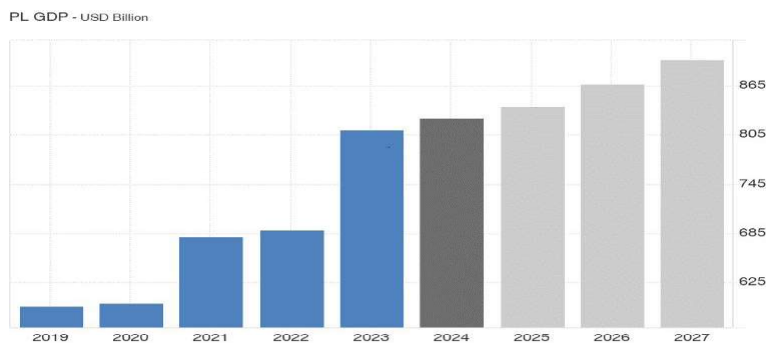
რეგიონული განვითარების პოლიტიკა სოციალური და ეკონომიკური ეროვნული პოლიტიკის ნაწილია. რეგიონული პოლიტიკის მიზანია ქვეყნის ცალკეული სფეროების მხარდაჭერა და მათი კონკურენტუნარიანობის დონის ამაღლება.

პოლონეთის სოციალურ-ეკონომიკური რეალობა მნიშვნელოვნად შეიცვალა ევროკავშირში გაწევრიანების შემდეგ და დღემდე იცვლება პოზიტიური ტენდენციით. პოლონეთის რეგიონული პოლიტიკა, რომელიც შესაბამისობაშია ევროკავშირის მოთხოვნებთან, იყენებს რეგიონის სპეციფიკურ თვისებებზე მორგებულ ინსტრუმენტებს მათ განსავითარებლად.

პოლონეთმა მნიშვნელოვანი სარგებელი მიიღო რეგიონული პოლიტიკის განხორციელებით, განსაკუთრებით ევროკავშირის თანმიმდევრული პოლიტიკის ჩარჩოებთან რეგიონული პოლიტიკის განხორციელებამ განაპირობა ეკონომიკური ზრდა, შეამცირა რეგიონული უთანასწორობა, გააუმჯობესა ინფრასტრუქტურა და გააძლიერა სოციალური ერთიანობა ქვეყნის მასშტაბით. ქვემოთ მოცემულია ძირითადი უპირატესობების მიმოხილვა, რაც პოლონეთმა რეგიონული პოლიტიკის განხორციელებით, განიცადა:

რეგიონულმა პოლიტიკამ ხელი შეუწყო პოლონეთის სწრაფ ეკონომიკურ ზრდას. 2004 წლიდან (ევროკავშირში გაწევრიანება) ბოლო წლებამდე, პოლონეთის მშპ ერთ სულ მოსახლეზე არსებითად გაიზარდა (იხ. დიაგრამა 1).

დიაგრამა 1. პოლონეთის რეალური მთლიანი შიდა პროდუქტი (მშპ)

წყარო: <https://tradingeconomics.com/poland/gdp>

პოლონეთის რეგიონულმა პოლიტიკამ მნიშვნელოვანი როლი ითამაშა ქვეყნის ევროკავშირის ერთ-ერთ ყველაზე დინამიკურ ეკონომიკად გარდაქმნაში. მათ ხელი შეუწვეს ინოვაციას და გააუმჯობესეს მოქალაქეების ცხოვრების საერთო ხარისხი. მდგრად განვითარებასა

კ. კუპატაძე, ლ. მაღლაფერიძე

და სოციალურ საკითხებზე მუდმივმა ფოკუსირებამ უზრუნველყო გრძელვადიანი სარგებელი ყველა რეგიონისათვის.

რეგიონული განვითარების პროგრამები და სტრატეგიები მნიშვნელოვან როლს ასრულებს ეკონომიკური და სოციალური საკითხების გადაწყვეტაში. საქართველოში რეგიონული პოლიტიკის ანალიზის შედეგად გამოვლინდა, რომ არც ერთი რეგიონი არ არის განსაკუთრებით სპეციალიზირებული კონკრეტული მიმართულებით.

საქართველო რეგიონული თვალსაზრისით მრავალი სირთულით გამოირჩევა. ძირითადი პრობლემაა უთანასწორობის მაღალი დონე რეგიონებში. უთანასწორობა აღსანიშნავია არა მხოლოდ რეგიონებს შორის, არამედ თავად რეგიონებში მუნიციპალიტეტებს შორის.

საქართველოს 12 რეგიონი ერთმანეთისგან განსხვავდება ტერიტორიებით, მოსახლეობის რაოდენობით, ბუნებრივი რესურსების პოტენციალით, ეკონომიკური განვითარებით, დემოგრაფიული სპეციფიკით, საინვესტიციო გარემოთი, ტრადიციებით და სხვა ნიშან-თვისებებით. ქვეყნის წარმატებული ეკონომიკური განვითარებისათვის მნიშვნელოვანი ფაქტორია მძლავრი ინსტიტუციების არსებობა და მათ მიერ ეფექტიანი რეგიონული პოლიტიკის განხორციელება. პოლიტიკის ეფექტურობისათვის საჭიროა, პოლიტიკის შემუშავებისას გამოყენებული იქნას რეგიონის სივრცით-ტერიტორიული მახასიათებლები, მისი კონკურენტუნარიანობის მოსაპოვებლად.

საქართველოსა და ევროკავშირს შორის გაფორმებული ასოცირების ხელშეკრულება საქართველოს ავალდებულებს, ყურადღება გაამახვილოს ღარიბი და ნაკლებად განვითარებული რეგიონების ტერიტორიულ განვითარებაზე, ასევე თანამშრომლობას რეგიონული პოლიტიკის სფეროში. „საპილოტე რეგიონების ინტეგრირებული განვითარების პროგრამა“ (2020-2022) განხორციელდა საქართველოს ოთხ საპილოტე რეგიონში: იმერეთში, კახეთში, გურიასა და რაჭა-ლეჩხუმში. პროგრამის საწყისი ჯამური ღირებულება იყო 67.23 მილიონი ევრო სამი წლის განმავლობაში დამიზნადისა ხვდა კონკურენტუნარიანობის ხელშეწყობას და ამ რეგიონებში სოციალური და ტერიტორიული უთანასწორობის შემცირებას.

პროგრამის მიზნები მრავალმხრივი იყო. მათ შორის, ხელი შეუწყო სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებას და საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესებას, ასევე რეგიონული უთანასწორობის შემცირებას. იგი შემუშავებული იყო თითოეული რეგიონის სპეციფიკური საჭიროებებისა და პოტენციალის გათვალისწინებით, საშუალოვადიან პერიოდში ეკონომიკური ზრდისა და დასაქმების შესაძლებლობების გაზრდის მოლოდინით. პროგრამა ფოკუსირებული იყო ბიზნესისა და სოფლის

მეურნეობის განვითარებაზე, ასევე, სახელმწიფო წარმომადგენლების, ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების შესაძლებლობების გაძლიერება იყო მთავარი მიზანი, რათა მათ საშუალება მიეცათ ეფექტურად გადაეჭრათ სოციალურ-ეკონომიკური გამოწვევები, რომლებიც გავლენას ახდენს მოსახლეობის ცხოვრების სტანდარტზე ოთხ საპილოტე რეგიონში (2020-2022 წლების საპილოტე ... 2019).

„საპილოტე რეგიონების ინტეგრირებული განვითარების პროგრამის“ ეკონომიკური გავლენა რეგიონებზე შესწავლილი იქნა საქსტატის მიერ 2020-2023 წლების ეკონომიკური მონაცემების საფუძველზე. დასაქმების რიცხვისა და მშპ-ის განაწილების ანალიზი ტერიტორიული ერთეულების მიხედვით ვარაუდობს, რომ პროგრამამ დადებითი გავლენა მოახდინა საპილოტე რეგიონების ეკონომიკურ განვითარებაზე. ეკონომიკური განვითარების ამ გაუმჯობესებამ ხელი შეუწყო ადგილობრივი მოსახლეობის ცხოვრების დონის გაუმჯობესებას. 1-ელ და მე-2 ცხრილებში მოცემულია დეტალური მონაცემები თითოეული რეგიონისა და მათი შესაბამისი მუნიციპალიტეტებისთვის, 2019 წლიდან 2023 წლამდე დასაქმებისა და მშპ-ის შესახებ. რეგიონული პროგრამებისა და სტრატეგიების არსებობა და სწორი განხორციელება მიჩნეულია გადამწყვეტად ცხოვრების დონის ამაღლებისა და ეკონომიკური კეთილდღეობისთვის.

ცხრილი 1. დასაქმებულთა რაოდენობა ქალაქებისა და მუნიციპალიტეტების მიხედვით

ერთეული	2019	2020	2021	2022	2023
გურია	9,674	8,122	8,667	9,100	9,656
ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტი	1,499	1,333	1,598	1,753	1,909
ოზურგეთის მუნიციპალიტეტი	6,915	5,661	6,042	6,164	6,567
ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტი	1,260	1,127	1,028	1,182	1,180
იმერეთი	58,015	52,961	58,406	59,446	61,713
ქ. ქუთაისი	30,569	27,169	29,920	30,513	31,880
ტყიბულის მუნიციპალიტეტი	2,041	1,785	2,192	2,104	2,226
წყალტუბოს მუნიციპალიტეტი	3,412	3,333	2,895	2,564	2,708
ჭიათურის მუნიციპალიტეტი	1,905	3,178	4,226	4,769	4,848
ბაღდათის მუნიციპალიტეტი	1,243	992	1,200	1,348	1,405
ვანის მუნიციპალიტეტი	788	710	827	755	760

კ. კუპატაძე, ლ. მაღლაფერიძე

ზესტაფონის მუნიციპალიტეტი	9,642	7,816	6,891	6,863	6,891
თერჯოლის მუნიციპალიტეტი	2,184	1,906	2,335	2,442	2,707
სამტრედიის მუნიციპალიტეტი	1,915	1,644	1,868	1,926	2,100
საჩხერის მუნიციპალიტეტი	1,964	1,799	2,080	2,057	2,181
ხარაგაულის მუნიციპალიტეტი	1,205	1,709	2,638	2,703	2,462
ხონის მუნიციპალიტეტი	1,149	918	1,335	1,404	1,546
კახეთი	24,619	20,656	22,067	22,695	24,429
ახმეტის მუნიციპალიტეტი	1,423	1,180	1,394	1,411	1,462
გურჯაანის მუნიციპალიტეტი	3,347	3,149	3,296	3,352	3,614
დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტი	1,067	891	1,203	1,224	1,242
თელავის მუნიციპალიტეტი	9,889	8,315	8,675	8,632	9,316
ლაგოდეხის მუნიციპალიტეტი	1,645	1,424	1,568	1,703	1,759
საგარეჯოს მუნიციპალიტეტი	2,641	1,860	2,074	2,284	2,660
სიღნაღის მუნიციპალიტეტი	1,510	1,061	1,329	1,444	1,566
ყვარლის მუნიციპალიტეტი	3,097	2,777	2,529	2,647	2,809
რაჭა-ლეჩხუმი და ქვემო სვანეთი	2,603	2,107	2,330	2,599	2,730
აშშოლაურის მუნიციპალიტეტი	1,136	856	988	1,115	1,123
ლენტეხის მუნიციპალიტეტი	387	364	334	399	441
ონის მუნიციპალიტეტი	648	536	701	756	828
ცაგერის მუნიციპალიტეტი	432	352	307	329	338

წყარო: <https://www.geostat.ge/ka/modules/categories/93/regionuli-statistika>

ცხრილი 2. მთლიანი შიდა პროდუქტის განაწილება ტერიტორიული ერთეულების მიხედვით (მიმდინარე ფასებში, მლნ. ლარი)

ერთეული	2019	2020	2021	2022	2023
გურია	734.6	697.2	927.1	1,072.0	1,212.8
იმერეთი	3,747.3	3,731.2	4,741.8	5,704.5	5,518.9
კახეთი	2,311.6	2,229.1	2,890.6	3,230.3	3,538.0

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მოამბე, 2025, N1(25)

რაჭა-ლეჩხუმი და ქვემო სვანეთი	266.7	258.3	312.7	382.0	416.3
მთლიანი შიდა პროდუქტი საბაზისო ფასებში	43,482.0	43,453.4	52,826.1	63,396.6	70,328.9
(+) გადასახადები პროდუქციაზე	6,477.7	6,594.3	8,186.2	9,784.0	10,910.8
(-) სუბსიდიები პროდუქციაზე	233.4	259.2	288.1	320.5	356.9
მთლიანი შიდა პროდუქტი საბაზრო ფასებში	49,726.3	49,788.5	60,724.1	72,860.1	80,882.8

წყარო: <https://www.geostat.ge/ka/modules/categories/93/regionuli-statistika>

1-ელი ცხრილი - დასაქმებულთა რაოდენობა ქალაქებისა და მუნიციპალიტეტების მიხედვით - ასახავს დასაქმებულ პირთა რაოდენობას საპილოტე რეგიონების ქალაქებსა და მუნიციპალიტეტებში. 2020 წლიდან მოყოლებული საპილოტე რეგიონებში დასაქმებულთა რაოდენობის ზოგადი ზრდა შეინიშნება. მე-2 ცხრილში - მთლიანი შიდა პროდუქტის განაწილება ტერიტორიული ერთეულების მიხედვით (მიმდინარე ფასები, მილიონი ლარი) - მოცემულია მთლიანი შიდა პროდუქტი (მშპ) მიმდინარე ფასებში (მლნ ლარი) საპილოტე რეგიონებისთვის. ოთხივე საპილოტე რეგიონი აჩვენებს მნიშვნელოვან ზრდას ეროვნულ მშპ-ში 2020-2023 წლებში.

მოწოდებულ ცხრილებზე დაყრდნობით, საპილოტე რეგიონებმა შეიძლება დავასკვნათ, რომ რეგიონებმა განიცადეს პოზიტიური ეკონომიკური პროგრესი „საპილოტე რეგიონების ინტეგრირებული განვითარების პროგრამის“ განხორციელების პერიოდში (2020-2023).

ქალაქების მდგრადი ინსტიტუციური განვითარებისა და თანამედროვე რეგიონული პოლიტიკის მაგალებზე დაყრდნობით შეგვიძლია გავაკეთოთ რამდენიმე რეკომენდაცია, რომელიც დაეხმარება საქართველოს ინსტიტუციური განვითარებისა და თანამედროვე რეგიონული პოლიტიკის გაუმჯობესებაში.

- ეფექტიანი ინსტიტუციები გრძელვადიანი ეკონომიკური ზრდისა და მდგრადი განვითარების ძირითადი განმსაზღვრელია. ამიტომ მნიშვნელოვანია სახელმწიფო რწმუნებულების ადმინისტრაციებისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების შესაძლებლობების განვითარება შემდგომში, სოციალურ-ეკონომიკური გამოწვევების ეფექტურად გადაჭრის მიზნით.

- საპილოტე პროგრამის მიმოხილვამ გამოავლინა საჭიროება

კ. კუპატაძე, ლ. მაღლაფერიძე

მუნიციპალიტეტებმა გააძლიერონ თავიანთი საპროექტო წინადადებების დასაბუთება მტკიცებულებებზე დაფუძნებული მიდგომების, სტატისტიკური მონაცემებისა და წყაროების ჩათვლით. სამომავლო რეგიონული პოლიტიკის დაგეგმვა უნდა ითვალისწინებდეს ინდიკატორების ეფექტიან პროპორციას თითოეული პრიორიტეტის ან აქტივობისთვის, რაც უზრუნველყოფს უფრო გაზომვად შედეგებს.

- საქართველოს რეგიონები მნიშვნელოვნად განსხვავდებიან თავიანთი მახასიათებლებით და საქართველოს რეგიონული პოლიტიკა უნდა ითვალისწინებდეს რეგიონების ინდივიდუალურ მახასიათებლებს, რომლებიც ორიენტირებული იქნება თითოეული რეგიონის უნიკალური კონკურენტული უპირატესობების გამოვლენასა და გაძლიერებაზე.

- საქართველომ ყურადღება უნდა გაამახვილოს გრძელვადიანი რეგიონული განვითარების სტრატეგიების შემუშავებაზე, რომელიც შეესაბამება ცენტრალური ხელისუფლების სტრატეგიულ მიზნებს. ეს სტრატეგიები უნდა შეიცავდეს ეფექტურ საშუალოვადიან დაგეგმვასა და მიზნების მიღწევის მონიტორინგის, შეფასების სისტემატურ ჩარჩოებს. ევროპული გამოცდილებიდან გამომდინარე, სტრატეგია დაფუძნებული უნდა იყოს ტერიტორიულ კონკურენტუნარიანობაზე და ითვალისწინებდეს თითოეული რეგიონის ინდივიდუალურ თავისებურებებს.

ამ რეკომენდაციების განხორციელებით, საქართველოს შეუძლია ხელი შეუწყოს უფრო მტკიცე და მდგრად ინსტიტუციურ ჩარჩოს რეგიონული განვითარებისთვის, რაც საბოლოოდ გამოიწვევს უთანასწორობის შემცირებას და ცხოვრების დონის გაუმჯობესებას მთელი ქვეყნის მასშტაბით.

ლიტერატურა

- საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო. 2019. 2020-2022 წლების საპილოტე რეგიონების ინტეგრირებული განვითარების პროგრამა. მოძიებულია 28.03.2025.
- საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო. ვებგვერდი მოძიებულია 28.03.2025. <https://www.economy.ge/>
- საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური. ვებგვერდი მოძიებულია 28.03.2025. <https://www.geostat.ge/>
- Fleck, Anna. Jun. 11. 2024. "7 in 10 People to Live in Urban Areas by 2050," Statista. ვებგვერდი მოძიებულია 28.03.2025.

- <https://www.statista.com/chart/32595/estimated-share-of-population-residing-in-urban-areas-at-mid-year/>).
- Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future*. მოძიებულია 28.03.2025.
- <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>
- South East European Journal of Economics and Business*. “Regional policy as a factor in shaping regional development in Poland.” მოძიებულია 28.03.2025
file:///C:/Users/unicom/Downloads/Regional_Policy_as_a_Factor_in_Shaping_Regional_De.pdf
- The Scandinavian 8 million city*. Final Report 2014. მოძიებულია 28.03.2025.
<https://www.8millioncity.com/>
- Trading Economics*. მოძიებულია 28.03.2025. <https://tradingeconomics.com/poland/gdp>
- WarsawBusinessJournal* . “Poland as the Largest Beneficiary of EU Funds.” 16 Aug. 2024. მოძიებულია 28.03.2025. <https://wbj.pl/poland-to-be-the-largest-beneficiary-of-eu-funds/post/143115>

Economics, Econometrics and Finance

Sustainable Institutional Development of Cities and Contemporary Regional Policy

Kakha Kupatadze

kakha.kupatadze@atsu.edu.ge

Lili Maglaperidze

lili.maglaperidze@atsu.edu.ge

Akaki Tsereteli State University

Kutaisi, Georgia

DOI: <https://doi.org/10.52340/atsu.2025.1.25.14>

“Sustainable development” refers to a system of national growth that ensures human well-being, quality of life, and the rights of future generations to benefit from natural resources and the environment. It aims to safeguard these resources as much as possible from both quantitative and qualitative changes, while considering the interests of economic development and environmental protection. Sustainable development emphasizes long-term economic growth with a strong focus on environmental protection. The concept of sustainable development involves several dimensions: environmental, economic, social, and often, institutional. Institutions are key determinants of long-term economic growth

კ. კუპატაძე, ლ. მაღლაფერიძე

---

and development. They foster economic progress, and the decisions they make impact the successful implementation of sustainable development strategies.

Keywords: *sustainable development, urban development, institutionalism.*

Various definitions of ‘sustainable development’ exist. The most commonly used one comes from the *Brundtland Report*, which defines it as: “Sustainable development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs.” Sustainable development should be envisioned as a multidimensional interrelationship between natural, social, and economic systems. It is a process where economics, finance, trade, energy, agriculture, industry, and all other policies are implemented in such a way that development remains economically, socially, and ecologically sustainable.

Sustainable development is linked to all aspects of national growth and public life, including urban development, which is one of the biggest challenges of the 21st century. Over half of the world’s nearly 8 billion people now live in cities, creating both significant opportunities and challenges in the economy, infrastructure, and public services. Urbanization provides the potential for economic growth and improved living standards but also exacerbates problems such as overcrowding, pollution, and inequality. According to the United Nations, urban expansion will lead to increased demand for infrastructure, requiring significant investments. Their forecast suggests that by 2050, seven out of ten people will live in cities. Therefore, sustainable urban development and environmental protection have become more critical than ever. Economic growth is a key component of urbanization, as cities offer concentrations of human capital, technologies, and infrastructure. Sustainable urban development requires smart investments in infrastructure, public transportation, and renewable energy. These investments can reduce carbon impact and accelerate economic growth.

Sustainable development encompasses numerous issues, including technological advancement, the establishment of supporting policies, the formation of new ethics, and changes in individual behaviour. A key enabler that requires attention is institutions. Consequently, there has been a growing focus from researchers, policymakers, and practitioners on the establishment and development of effective institutions.

Institutions and institutional mechanisms, along with their development trends, reveal the causes of unequal development across countries. The role of institutions is particularly crucial in the context of sustainable development.

Sustainability demands effective institutions at local, regional, national, and global levels.

While sustainable development is usually described in terms of three dimensions (environmental, economic, and social), the institutional dimension is also often considered. A key reason for the unequal development between countries is the role of institutions and the quality of those institutions in economic indicators, poverty reduction, and socio-economic development.

In today's increasingly globalized economy, the demand for efficiency and mobility is growing. Regions have become drivers of the knowledge- and information-based society. A prime example of a large and powerful region is the Scandinavian 8-million-person city project, which is based on the philosophy that collaboration creates a solid foundation for development in a globalized world. By exploring collaboration potential, it is possible to create jobs and foster an innovative environment.

Spatial planning used to support the construction of the Scandinavian 8-million-person, three-city region focused on economic and territorial competitiveness. "Competitiveness," in this case, was often presented as the primary argument for building regional infrastructure corridors and high-speed railways. Territorial competitiveness was presented as an essential challenge for further economic development and growth across Scandinavia. It was seen as a necessity for regional development, and the argument was made that without the construction of a high-speed railway, the region would not be sufficiently competitive, and future economic growth would depend on its completion.

An excellent example of successful European regional policy is Poland. In this regard, the Development Fund and the Ministry of Regional Policy of the Republic of Poland are noteworthy, as they ensure the sustainable and balanced development of the country's regions. Through the successful implementation of the European Union's consistent policy, Poland, as of August 2024, is the largest net beneficiary among the 27 EU member states in terms of benefiting from funded investments. Poland is a great example of the successful implementation of advanced regional policies. Its regional policy is based on the EU's consistent framework and aims to create a spatial planning and management system integrated with the main socio-economic planning trends. Key to this system is the appropriate use of legislative, administrative, organizational, promotional, informational, and other tools. Poland's regional policy focuses on identifying and strengthening strong regions capable of economic growth, while simultaneously helping less developed regions. These regional programs are tailored to the individual characteristics of each region.

კ. კუპატაძე, ლ. მაღლაფერიძე

Poland's regional policy has played a significant role in transforming the country into one of the EU's most dynamic economies. It has promoted innovation and improved the overall quality of life for citizens. A continuous focus on sustainable development and social issues has ensured long-term benefits for all regions.

Regional development programs and strategies are essential for addressing economic and social challenges. An analysis of regional policy in Georgia revealed that none of the country's regions are specialized in a specific area.

Georgia faces significant challenges from a regional perspective. The most pressing issue is the high level of inequality between regions, and this inequality is not just evident between regions, but also within regions, particularly between municipalities.

Georgia's 12 regions differ significantly in terms of territory, population, natural resources, economic development, demographic specifics, investment environments, and traditions. For successful economic development, the country needs strong institutions and effective regional policy implementation. For policy to be effective, it is essential to integrate the region's spatial and territorial characteristics into the development process to enhance competitiveness.

The Association Agreement between Georgia and the European Union obliges Georgia to focus on the territorial development of its poorer and less developed regions, as well as on cooperation in regional policy. The 'Integrated Development Program for Pilot Regions' (2020-2022) was implemented in four pilot regions of Georgia: Imereti, Kakheti, Guria, and Racha-Lechkhumi. The initial total cost of the program was €67.23 million over three years, with the goal of boosting competitiveness and reducing social and territorial inequality in these regions.

The program's goals were multifaceted, including promoting socio-economic development, improving living conditions, and reducing regional inequality. It was designed with each region's specific needs and potential in mind, with the expectation of boosting economic growth and employment opportunities in the medium term. The program focused on business and agricultural development, while also strengthening the capacity of government representatives and local self-government bodies to address the socio-economic challenges affecting the living standards of people in the four pilot regions.

Based on successful examples of sustainable institutional development and modern regional policies, several recommendations can be made to improve Georgia's institutional development and regional policy:

- Effective institutions are the key drivers of long-term economic growth and sustainable development. Therefore, it is crucial to develop the capacities of state authorities and local self-government bodies to effectively address

socio-economic challenges.

- The review of the pilot program identified the need for municipalities to better justify their project proposals using evidence-based approaches, statistical data, and sources. Future regional policy planning should consider the effective ratio of indicators for each priority or activity, ensuring more measurable outcomes.

- Georgia's regions differ significantly in characteristics, and regional policy should take into account the unique features of each region, focusing on identifying and strengthening each region's competitive advantages.

- Georgia should prioritize the development of long-term regional development strategies that align with the central government's strategic goals. These strategies should include medium-term planning and systematic frameworks for monitoring and evaluating progress. Based on European experience, these strategies should be grounded in territorial competitiveness and consider the individual characteristics of each region.

By implementing these recommendations, Georgia can create a stronger and more sustainable institutional framework for regional development, which will ultimately reduce inequality and improve the quality of life across the country.